

Mitochondriālās pārnese tehnikas un to ietekme uz identitāti

Ivars Neiders

Rīgas Stradiņa universitāte, Humanitāro zinātņu katedra, Latvija

Ievads. Mitochondriālās pārnese tehnikas (*Mitochondrial Transfer Techniques*) jeb terapijas (MPT) ir *in vitro* apaugļošanas veids, kurā tiek izmantota donora mitochondriālā DNS. Šī iemesla dēļ ar MPT palīdzību radītus pēcnācējus mēdz dēvēt arī par “triju vecāku bērniem” (*three parent baby*). MPT paver iespēju sievietēm, kas cieš no mitochondriālām slimībām, tikt pie bērna, kurš no šādām slimībām necieš. Mitochondriālās slimības izraisa mutācijas mitochondriālajā DNS. Kā liecina dati (*Cree & Loi, 2015*), no mitochondriālajām slimībām cieš aptuveni 1 no 5000 jaundzimušo, kā rezultātā bērniem agri attīstās muskuļu vājums, redzes traucējumi, sirds un aknu mazspēja, rodas attīstības traucējumi. Līdz šim vienīgais veids, kā šādas sievietes varēja tikt pie vesela pēcnācēja, bija izmantot *in vitro* apaugļošanu ar donora olšūnu. Tomēr tas nozīmēja, ka bērnam nebūs šīs sievietes DNS.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Jaunas biomedicīniskas tehnoloģijas parasti ir saistītas ne tikai ar jaunām iespējām novērst līdz šim nenovēršamas slimības vai uzlabot mūsu dzīves kvalitāti, bet arī ar ētiska rakstura problēmām. Un šajā ziņā MPT nav izņēmums. Viena no problēmām, kas saistīta ar MPT lietošanu, ir jautājums, kā MPT ietekmē radītā pēcnācēja identitāti. Atbilde uz šo jautājumu ietekmē MPT lietošanas ētiskos aspektus. Ir pētnieki, kas uzskata, ka MPT ietekmē tikai tā saucamo kvalitatīvo identitāti. Proti, MPT rezultātā izmainās tikai jaundzimušā indivīda īpašības. Tomēr citi pētnieki uzskata, ka MPT izmaina nevis kvalitatīvo, bet gan numerisko identitāti, t. i., MPT rezultātā tiek radīts nevis citāds, bet pavisam jauns indivīds.

Rezultāti. Šobrīd tiek attīstītas divas atšķirīgas MPT – maternālās vārpstas pārnese (MVP, *maternal spindle transfer*) un pronukleārā pārnese (PP, *pronuclear transfer*). MVP gadījumā no pacientes oocīta tiek izņemta nukleārā DNS un pārnesta uz donores oocītu, no kuras ir izņemta nukleārā DNS. PP ir līdzīga procedūra, tikai ar atšķirību, ka pārnese notiek zigotas stadijā. Prezentācijā tiks demonstrēts, kā minētās pārnese metodes ietekmē identitāti atšķirīgā veidā, un līdz ar to atšķirsies to ētiskais izvērtējums.

Secinājumi. Divas lietotās MPT metodes ietekmē identitāti atšķirīgā veidā, tāpēc abu gadījumu ētiskais vērtējums arī nedaudz atšķirsies.